

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pre anu 6 fl., $\frac{1}{2}$ anu
3 fl., $\frac{1}{4}$ anu 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 anu 18 frcs., $\frac{1}{2}$
anu 9 frcs., $\frac{1}{4}$ anu
4 frcs. 50 cm.

Foia apare în fie-care
Sâmbătă.

Unirea

Foia bisericescă-politică.

Insertiuni

Unu şir garmond:
odată 7 cr., a doua ora
6 cr., a treia ora 5 cr.,
şi de fie-care publica-
ţiune timbru de 30 cr.

Totă ce priveşte foia
se se adreseze la «Re-
dacţiunea şi Admini-
straţiunea Unirii»
în
Blaşiu.

Anul I.

Blaşiu 29 Augustu 1891.

Numerul 35.

Memorandul universitarilor magiar.

III.

(+) În unu capitul întreg (al IX-lea) se încercă universitarii magiar se dovedescă, că totă cultura modernă a Românilor de sub corôna sântului Ştefanu trebuie se o mulţămim influinţei culturale magiare, şcolei magiare şi spriginului primitu dela statul magiaru.

Inercarea acêsta însă n'a succesu de locu, căci abstrăgându dela multele inexactităţi, cari se aducă dreptu dovede în favorul aserţiunei de mai susu, este îndeobşte cunoscutu, că cultura noastră în parte mare s'a formatu sub iniriurinta culturale europene din Italia şi Austria.

E dreptu ceea ce afirmă memorandul magiaru, că în Transilvania s'au tipăritu mai întâiu cele mai multe cărţi bisericesci, dar nici de cum nu este adevăratu ceea ce de altă parte dice acelaşi memorand, că tipografiile, în cari s'au tipăritu acele cărţi, ar fi fostu nişce instituţiuni româneşti. Ele au fostu în faptă nişce instituţiuni luterane şi calvinesci, în cari s'au tipăritu şi unele cărţi bisericesci în limba română, însă nu cu scopul de a se promovă cultura poporului român, ci cu scopul de a-i face pre Români se imbrăţişeze erorile luteranilor şi calvinilor, erori vrite în cărţile vécului alu 16-lea şi 17-lea.

Naţiunea română, pre lângă tôte tipografiile şi cărţile acestea, a fostu ţinută în cea mai grea servitute politică, religiôsă, socială şi culturală, așa în

câtu omul se infioră cetind, cum se descrie sôrtea ei în documentele genuine ale seculu 16 şi 17-lea, emănate dela bărbaţi străini de noi şi după limbă şi după religiune. Dintre acestea documinte vomu cită numai unul, care ne arătă starea, în care ajunsese poporul român sub domnia principilor calvini magiar din Transilvania până la inceputul seculu alu 18-lea. Este vorba despre analele misiunei castrense, cari la anul 1697 asemănă sôrtea poporului nostru în tôte privinţa cu sôrtea ticălosă a poporului jidovescu sub Faraonii Egiptului, dicându: „Quo factum, ut speciem aliquam Aegypti Transilvania et exulis sub Pharaone Israelis personam natio ista referret.“¹⁾

Aşa dară principii calvini magiar nu au nici unu merit pentru desvoltarea noastră culturală românească, de cumva nu este unu merit, că chiar şi biserica românească a fostu supusă jugului rusinosu alu superintendentelui calvinescu, care se intitula „episcopus Valachorum“, şi a fostu infiltrată de erorile cele mai grave şi incompatibile cu credinţa bisericeii orientale.

În cestiunea acêsta adevărul este, că cultura noastră modernă se începe dela unirea noastră cu biserica Romei. Uniunea acêsta, care s'a efeptuitu cu spriginul puternicu alu Curtii din Viena şi în contra voinţei cercurilor politice din Transilvania, trebuie să se considere de

¹⁾ Nilles, Symbolae Vol. I. p. 143. 144.

principalul factor alu culturei noastre moderne, pentru că mai toţi purtătorii de cultură şi intemeiatorii de instituţiuni culturale româneşti apară în mijlocul poporului nostru numai după uniunea dela 1700 şi în parte mare numai ca elevi ai şcolor superioare catolice din Roma, Viena şi Lemberg şi ai şcolor române greco catolice din Blaşiu. Chiar şi aceia dintre propagatorii culturei noastre din seculu trecut, cari şi-au făcutu studiile pre teritoriul Ungariei, cercetaseră mai numai şcolele Iesuiţilor cari erau totu-deauna în serviţul politicu religiôs din Roma, şi nu veniar nici odată în conflictu cu politica de stat din Viena. Er dacă noi Români greco catolici amintim cu pietate şi recunoşcinţă numele cardinalului arhiepiscopu Kollonits din Strigonu, care în cointelegere cu Curtea din Viena multă a asudat pentru unirea noastră cu biserica Romei şi prin acêsta indirecte a promovat şi cultura noastră modernă, trebuie se şcim, că sentimentele noastre cătră acel bărbat facu unu contrast viu cu espectoratiunile istoriografilor magiar şi în timpul din urmă şi ale lui Kossuth în contra lui, așa în câtu putem dice, că ceea ce noi onorăm, ei hulescu, ce noi mărim, ei dejosescu.

Dar ca să se vedă şi mai apriat, că de unde şi-au primitu Români cultura, vomu arătă cu câteva esemple, că unde şi-au făcutu studiile superioare cei mai illustri apostoli ai culturei naţionale româneşti.

Feuilleton.

Nasul pretinului meu.

Aveam unu pretinu înaltu, binefacutu, cu spate late, braţ vênjos, şi unu glas puternicu, ce se întrecea cu durditura unei furtuni de véră.

Faţa lui mare şi bălaie nu se putea numi frumoasă, dar era o faţă, din carea ceteai voinţă tare şi energie, o faţă adevărată bărbătescă. Şi înfăşurarea acêsta avea să o mulţămescă nasului, cu care îl împodobise natura.

Dumnezeule! ce nasu puternicu. Nasu mare, ce pornind dintre sprâncene pre la mijloc formă o ridicătură înspăimântătoare, dar cu tôte aceste regulată, apoi se încovoia în jos şi formă unu felu de aşedătură sau vale, din carea se mai ridică odată, dar numai încetul pre încet, şi în urmă se gătă în două nări, ce-ţi păreau, că-su gurile alor două pesceri.

La locul acesta vreau să îndreptu veştile prea esagerate, ce se răspândiseră cu privire la lungimea nasului, ce înzestră faţa pretinului meu. Anume se vorbea, că pretinul meu, deşi eră omu cu ochi bun, totuşi eră silitu

să-şi frece nasul de carte, şi decumva literile erau tare mici, eră nevoitu să-şi apese nasul într-o parte, — altu felu nu ar fi pututu ceti. Alţii mergeau şi mai departe dicându că numai așa putea ceti, dacă își punea cartea pre nas, pre aşedătura, de care am amintit, sau chiaru dincolo de ridicătura dela mijocu.

Am petrecutu mai multu an în apropierea pretinului meu, i-am fostu pretinu de aproape şi am avutu ocaziune să-lu vedu cetind, fără se scie, că-lu vedu, şi m'am convinsu, că şi dîsa celor dintăiu încă e cam mărită. Nu-i adevăratu, că eră silitu să-şi frece nasul de carte, sau chiaru să-lu dee într-o parte. Cu consciinţa liniştită v potu spune, că şi cartea cu litere mai mici încă o ţine la o depărtare de cel puţin unu cetimetru dela nas, şi cel multu atunci o apropiă mai tare, dacă ochii i-se obosiau.

Cele ce se mai povestiau ici coala, că la unu le-ar fi succesu să măsore timpul, ce eră de lipsă ca sunetul să-i ajungă dela nas până la urechi, sau chiaru timpul, în care lumina făcea calea dela vârful nasului până la ochii lui, — suntu neadevăruri grosolane scornite de omeni, cari din ţintariu facă armăsariu, sau de omeni, cari nici odată nu au vedutu nasul pretinului meu.

O adevărată podobă eră nasul acesta pentru faţa pretinului meu. Bine o scia şi dînsul, tocmai pentru aceea capul şi-lu purtă sus, cu o mândrie aristocratică, şi totuşi nime în lume nu putea să-i arunce, că şi-ar purtă nasul prea pre sus.

Eră vorbitor şi pretinosu cu toţi, avea o fire pururea veselă şi glumitoare, fire, ce adună în jurul său o lume întregă.

Căşi îl vedeau, toţi se sêmţiau atraşi, nu-i mirare dară, că avea aproape atâta pretin câtu şi cunoscuţi.

Cu deosebire noi, cari eram pururea în jurul lui, îl iubiamu cu fragedime, şi-lu guguliamu, cum își gugulesce maica pruncii săi.

Te mirai cum el, om înaltu şi puternicu care pre doi, trei ne-ar fi pututu luă subuoră, ne lăsă, ca în sburdălnicia noastră copilărescă să facem totu felul de glume cu el.

Adeseori ne adunam cu grămada în jurul lui, îl luam în mijloc şi-lu făceam să ne spună anecdote, de cari scia fără număr, sau episode istorice din resboiele lui Fridericu cel mare, sau ale lui Napoleonu.

Istoria îi plăcea preste măsură, cu deosebire luptele şi deosebitel intemplări din răsbóie. Despre aceste vorbea cu adevărată însufletire, vorbea cu glas detunător, şi

Ioan Pataki episcop unită, din gura căruia mai întâi se audă cuvintele memorabile, că este gata a-și vârsa și sângele pentru mântuirea scumpei sale națiuni române (pro salute carae meae nationis valachicae,¹⁾ și carele a esoperat bisericeii sale dominiile dela Gherla și Sâmbăta, și-a făcut studiile superioare în Roma.

Ioan Inocențiu Clain intemeietorul școlilor din Blăși și anteluptătorul aprig pentru drepturile noastre politice a studiat în colegiul Iesuiților din Sâmbăta-mare (Tirnovia), unde sub auspiciile Curții din Viena se făcuse și o fundațiune specială pentru creșterea preoților catolici de rită orientală.

Petru Paul Aron, care a deschis școlile din Blăși și a înființat mai multe instituții culturale românești, s'a adăpat din ale științelor isvore curate, ce isbucnesc din stânca neclătită a Vaticanului.

Atanasie Rednică asemenea episcop unită și unul dintre cei dinfăi profesori în Blăși, a ascultat științele filosofice și teologice în Viena.

Gregoriu Maior, energicul episcop unită și primul profesor în Blăși, studiase teologia și filosofia în Roma, unde asemenea și-au câștigat știința lor vastă și cronicariul Șincai și istoriograful Petru Maior, cari împreună cu Sam. Clain elev al școlii din Viena strălucesc ca nisce luceaferi pre ceriul literaturii române.

George Lazar, redeșteptătorul simțului național amorfă pre teritoriul României de suflarea pestilențioasă a Fanarului, deși greco orientală, și-a făcut studiile mai înalte în Viena, unde a studiat și Treboniu Laurian. Pre

¹⁾ Nilles, Symbolae Vol. I. p. 87.

amândoi acești bărbați mari, precum și pre Cipariu, Barițiu, Moldovanu, Gavrilă Popu și alți elevi ai școlilor din Blăși pre nedreptul voiesce memoriul magiaru a-i prezentă lumii ca pre nisce feți a-i școlii și culturii magiare.

Este deci evident, că drept factorul principal ală desvoltării noastre culturale și prin cultură și ală înaintării noastre pre terenul politic și social, trebuie să se considere unirea noastră cu biserica Romei și nici de cum influința școlii, societății și culturii magiare.

Uniunea acesta spriginită de Viena a fost combătută aprig de cercurile politice magiare din Transilvania, ceea ce o dovedește destul de bine istoria domnului George Barițiu, dar mai virtos o dovedește viața agitată și sfârșitul trist al Episcopului unită Inocențiu Clain, care prin unirea religioasă cu Roma voia se dobîndescă emanciparea noastră politică și prin emanciparea noastră politică să întărească și lătească sânta unire. Episcopul acesta, care descriă la anul 1741 sörtea poporului nostru cu cuvintele memorabile: „verum Excellentissime Domine, si ea omnia, quibus clerus et natio valachica in hac Patria premuntur, gravamina specifice proponere vellemus, non libellus, sed ingens tomus veniret conscribendus;“¹⁾ — acestu mare bărbat, care pentru incetarea acelor stări triste dicea: „ita enim comparatus sum, ut quidquid in emolumentum Cleri et afflictæ nostræ nationis pro gloria Dei et incremento Ecclesiæ facere possum, etiam cum effusione proprii

¹⁾ Dar Excellentissime Domnule, dacă am vrea să desfășurăm cu de a măunul tôte acelea necazuri, cari apasă clerul și națiunea română, ar trebui să se scrie nu o cărtică, ci un tom forte mare.

sanguinis, exequi nihil sim dubitaturus;“¹⁾ — acestu erou rar, care în continuu strigă la Viena: „agnoscatur pro recepta natione,“²⁾ și prin acesta a dat de minciună memoriul magiaru, care dice, că până la anul 1848 Români n'au cerut drepturi politice; — acestu propagator mare ală culturii noastre naționale a cădută victimă urei, ce a nutrit-o în contra lui nobilii din Transilvania, precum o spune el însuși cu cuvintele: „Reliqua quod attinet, quamquam ob ejusmodi in me assumptas V. Cleri causas odium omnium fere hujus Provinciae Magnatum et Procerum incurrem.“³⁾

A cădută marele episcop ca o dovadă eclatantă, că factorii politici magiarii din Transilvania în seculul trecut nimic nu au combătut mai mult ca unirea noastră cu biserica Romei și emanciparea noastră politică.

Dar ca se fie și mai evident, că cultura noastră s'a desvoltat numai pre teritoriul statului magiaru, însă nu este de a se mulțami Magiarilor, vom accentua numai atăta, că de câte ori sa suspendat constituțiunea magiară, cu care așa de mult se laudă autorii memorandumului magiaru, totu-deauna sörtea noastră sa ușorat și am făcut progrese mari pre terenul culturalu. Așa de exemplu imperatul Iosif ală

¹⁾ »Eu însă așa sum dispus, în cătu totu ce pot face în favorul clerului și a națiunii noastre asuprite spre mărirea lui Domnedie și înaintarea bisericii, nu mă îndoesc a duce în deplinire chiar și cu vârsarea sângelui meu propriu.«

²⁾ »Se simă recunoscut de națiune receptă.«

³⁾ »Ce se ține de celealalte, deși pentru apri rarea acestor cause a venerabilului Cleru din partea mea, mi-am atras ura mai tuturor Magnaților și Fruntașilor acestei provincie.« Citățiunile acestea s'au scos din manuscrite conservate dela însuși episcopul Clain.

mănil strînse pumn și-le mișcă cu atăta putere, încatu ar fi fost primejdios să te pui în calea mânilor lui.

Eră frumos să te uii cum se aprindea în casuri de aceste omul întregu, și cu deosebire eră interesant să vezi, cum nasul din colorea galbuie a peii trecea prin tôte nuanțele colorii roșie, până ce în urmă îl credea scaldat în sânge. Mulți din noi perdeau atunci firul istorisirii lui, nu mai luau semă decât la schimbările priu cari trecea nasul.

Eră mare și altu-fel nasul acesta, dar când îl vedeai aprins și se părea de deci de ori mai colosalu.

Nu odată l'am rugat să ne spună câte o întâmplare istorică, pre carea ni-a mai fost povestit-o de deci de ori, dar la care nici odată nu i-am audă capetulu, fiindu perduți în contemplarea frumosului fenomen, ce ne oferă înroșirea nasului său.

Am uitat să vă spun, că mai mult și decât firea veselă și glumită a pretinului meu, ne legase de el puternicul lui nas. La început de înspăimntă de grozăvenia aceea de nas, îți venia să te îndoesci, că ar fi din pele și din ose. Mai târziu vedându, că cu totă mărirea lui îngrozitoare, e destul de proporționat, părțile lui sunt bine potrivite lângă olaltă, și cu deosebire după ce vedeai, că dinapoia lor privesc asupra-ți doi ochi pretinoși, ce ridă de surprinderea, ta, — te mai reculegeai și începeai se zimbesc și tu.

La a doua și a treia întâlnire nasul îți părea de suferit ori chiaru pretinosu, și după ce ajungeai să-lu netedesci de vre-o câteva

ori, jurai, că nu e nasu mai simpaticu ca nasul pretinului meu.

Pentru noi — pretinul pretinului meu — nasul lui eră un copil drăgălușu, tot îl netedea, tot îl desmerda și guguliau firece numai dacă pretinul meu eră bine dispus, va să dice mai totu-deauna.

Se întâmplă însă câte odată și cu pretinul meu, de oile nu-i erau acasă. Atuncia să nu i te fi atinsu de nasu, că nu eră bine. Rău nu-ți făcea, că nu-l lăsa iuima să dee, dar îți striga una în urechi, de-ți se cutremura creii în capu. Dacă vedea, că te-ai supărat se punea și rida de se prăpădea.

Cu deosebire unul mai copilărețu îl necăja de multe ori, dar odată așa i-a răcnit una în urechi, de a început să tremure ca frunza, și era să cadă, de nu-l spriginea cei din juru. Pretinul meu, vedându-l cum tremura, a început să ridă, și a risu de-i curgeau lacrimile, cercă să se oprască și nu putea, și lacrimile îi curgeau șiroie, și-i curgeu cu atăta repeziune, de gândiam că-i duc nasul. Am depărtat pre cel spăriat și abia atunci s'a putut opri pretinul meu în risul lui nebunu. Celuia însă nu i-a mai prea venit să se atingă de nasul pretinului meu, și de atunci i-a rămas numele de *populus tremens*.

Se vorbeau multe despre pretinul meu. Așa unii diceau, că precându noi cești alalt ne purtam hainele și cărțile în câte o singură ladă, pre atunci pretinul nostru e silit să plece cu două lădi, una cu vesminte și cărți, cealaltă cu năfrâmi de busunar. Alții erăși povestiau, că pentru spelat plătesc mai mult decât pentru mănecare.

Nu am putut să aflu, întru cătu sunt

adevurate cele dișe, căci de câte ori se povestiau înaintea lui, el se îndestulia, să zimbescă, eră odată cându l'am întrebat între patru ochi, m'a plătit cu un zimbet și a început să-mi povestescă o anecdotă interesantă, ce o cetise atunci de curundu. Eu însă cred, că lucrurile totuși voru fi fostu prea mărte.

Am amintit, că nasul pretinului meu se infocă și roșia, de câte ori povestia despre fapte vitejesci. Tineri nebunatici, precum eram — e mult de atunci — stam gata cu cărpe muate în apă rece, și cându însuflețirea pretinului meu, și prin urmă și înflăcărarea nasului, își ajungea culmea, vre-o căți-va săriau pre dinapoi — pre dinainte ar fi fostu primejdios — prindea și stringeau lângă trup mânil pretinului meu, eră ceialalt puneau cărpile udate pre nasul lui sub cuvint că nasul fiindu-i prea înfăntat, ușor ar pute să se primejduescă. Dinsul la început se năcăja și svêrcolia, dar în urmă se liniscea și începea să zimbescă.

Cându voiam să ne mai povestescă istorii de aceste, aveam trebă, până-lu linișeam, că nu-i vomu mai scaldă nasul, dar nu e lipsă să spunem, că nici odată nu ne ținem de vorbă.

Nebunii copilăresci! dar nebunii, ce ne făcea viața plăcută, nebunii de cari și adă cu plăcere imi aducă aminte.

Pretinul meu eră unul din omenii cei mai nepretențioși. Odată se vesti prin diuare că în cutare oraș mare, de-mi aducă bine aminte, Viena, se va face o espuseziune de nasuri, și nasurile cele mai mari voru căpeta premii.

Ne-am pus cu totu pre lângă pretinul meu, să-lu înduplecăm, ca să iee parte și

doilea a cassat în mod arbitrar constituțiunea magiară, și atunci Românii, în loc să se lămble reu, „să reînsofitești“, cum se exprimă cronicarul Șincai la an. 1708. La anul 1849 asemenea s'a cassat constituțiunea magiară până la a. 1867, cându sa restabilită în forma ei de astăzi, și noi trebuie se recunoșcem, că tocmai în periodul acesta am putut dobândi reactivarea Metropolei române greco catolice și amplificarea ei cu 3 diecese, dintre cari una vechă, cea de Oradea mare, și două nouă, cea de Gherla și Lugosi. Totu în periodul acesta s'a înființat 2 capitule diecesane și s'a amplificat capitolul din Blașiu cu 3 posturi de canonic. Atunci s'a înființat și una dintre cele mai frumoase instituțiuni culturale românești: Asociațiunea transilvană pentru cultura și literatura poporului român. Atunci s'a întemeiat două gimnase românești în Brașov și Năsăud, redicându-se amândouă la trepta de centre culturale românești. Atunci își căpetău mai toți Românii calificați aplicațiune în funcțiunile statului și nu erau siliți se pribegescă într'alte țeri. Atunci limba noastră era considerată destul de cultă, pentru ca însuși guvernul transilvan se o folosescă în corespondințele sale. Facă auctorii memorandumului magiar, ca Românii să fie tractați cu adevărată bunăvoință și de confrății magiari și ajutați în nisuițele lor culturale, și atunci nu va mai fi lipsă de memorande, nici certă și neînțelegere, ci iubire, pace, și bunăînțelegere între cetățenii acestei patrie comune, ceea ce noi din inimă dorim!

La cestiunea industriașilor nostri. —

De abia sunt două decenii, de cându am început și noi a lucra, pentru ca să ne

creăm o clasă orecareva de industriași. Ca și în alte lucruri așa și în acesta, ne lipsesc datele statistice positive, ca să putem să detaliem, ce progresu am făcut și pe terenul acesta. Căci trebuie să recunoșcem, că în privința statistice stăm de tot slab mai pre toate terenurile, ce după natura lor s'ar fi în sfera ei. Era în specie ce atinge statistica pe terenul industriei, ne mirăm, că Asociațiunea Transilvană nu a reflectat la necesitatea ei, după ea are în adevăr merite frumoase pentru promovarea industriei noastre. Căci poate nimeni altu nu ar pute aduna date cu privire la industria noastră așa ușor ca Asociațiunea, carea spre ale capătă, nu ar avea decât să se adreseze la Direcțiunile diverselor departamente, și apoi pre acele tare ușor le-ar pute publica în organul său „Transilvania.“

Până cându însă statistica ni va procura datele de lipsă, până atunci trebuie se ne mulțămim cu aceea, ce cu bucurie constatăm, anume, că progresul nostru pe terenul industriei deși nu e mare, însă este evident. Căci mai că nu există astăzi cetate sau opid în Ardeal, în care să nu aflăm un număr de ore care mai mare sau mai mic de sodali și învățacei de industrie. Ma în unele numărul lor este chiar considerabil, câtu unii bărbați zeloși din inteligența noastră nu și-au pregetat a lua asupra-le conducerea lor și a-i organiza și în societăți și reuniuni. Numărul măestrilor stabiliți însă față cu numărul sodalilor și alu învățacilor nu stă nici pre departe în proporțiunea cuvenită. Căci numărul măestrilor stabiliți pre la cetăți și opide, ce-i avem, este în adevăr, putem dice, neînsemnat, așa câtu nu ne putem apără de întrebarea, ce poate fi cauza, de din un număr așa de frumos de învățacei și sodali de industrie, de cari dispunem, așa puțin o pot duce până acolo, câtu să devină măestri cu stabilimentul lor, precându cea mai mare parte se pierd,

și nu ajungă nici cându măestrii, sau dacă ajungă, atunci alți de abia vegetază, era alți credează după scurtu timp?

Cumcă dora Ienea, neubirea lucrului sau alte viți ar fi cauza aparentei acesteia triste, credem, că nu se poate dice. Nu negăm, că dora la unii sau la alți nu voru fi chiar aceste cauze. Cu mai multu dreptu am pute dice, că la nu puțin cauza a fostu împrejurarea, că în ramul de industrie, ce și l-au alesu, nu sunt destul de perfecți. Căci trebuie să recunoșcem, că la noi până și astăzi mai stă principiul fals și periculos, că să facem industriași numai din copii stupidi pentru școlă sau neapți de școlă din alte cauze, ca și cum unu industriaș n'ar avea lipsă de talentu, și ca și cum celu ce are talentu n'ar fi cu cale să fie altceva decâtu numai domnu. Astu-fel chiaru noi înși-ne dejosim clasa industriașilor ca pre o clasa, ce are să ste numai din lăpădături de ale școlii.

În genere vorbindu însă, cauza puținătății măestrilor față cu mulțimea învățacilor și sodalilor trebuie să o căutăm și aire.

Ca să înflorască o industrie la unu popor se potesc două. Aceste sunt: lucru cu pricepere și apoi capitalu. Căci înzadaru va fi ore cineva unu lucratoru industriașu tare iscusitu și diligentu, de-orece dacă nu va dispune și de unu capitalu adecuat pentru purtarea industriei sale, departe nu o va pute duce nice cându. Aci, în împrejurarea aceea, că avem forte puțin industriași, cari se unesc în sine amândouă recerțițele aceste, este în mare măsură cauza, că deși avem mulți învățacei și sodali de industrie, totuși avem, puțin măestri stabiliți. Căci deși avem, ceea ce nu se poate nega, destul industriași diligenti, cari își pricepu măestria prea bine, însă cei mai mulți din ei nu au și capitalul de lipsă, ca să-și porțe măestria. Și cum să aibă capitalu, cându până acum la noi a

dinsul la concursu, asigurându-lu de arindul cu toți, că nasur butucos și diforme voru fi avându și nemii hrăniți cu multă bere, dar nasu mare și totuși regulat, cum e alu lui e cu neputință să mai fie.

Înzadaru ne-a fostu totă osteneala, ne-a plătitu cu aceea, că e o nebunie a da cuiva premiu pentru unu daru, ce i-l-a datu natura, și la crescerea căruia elu nu a contribuitu cu nimica, decâtu dora cu afurisita de beutură. Ce era să-i faci?

După terminarea concursului ne-a ajuns în mână o foie, în carea se vorbește despre împărțirea premiilor, și totu-odată era și o ilustrațiune, carea conținea nasurile premiate.

Amu mersu cu toți la pretinul meu și i-amu arătat'o. Vădendu elu ce nasuri nemernice au fostu premiate, a aruncat'u asupra lor o căutătură disprețitoare și ne-a datu foia înapoi.

Se vrea să vă spunu toate întâmplările din anii petrecuți în apropierea pretinului meu nu aș mai găta. Mă voi mărgini dară încă numai pre lângă una mai însemnată. V'am fostu spus, că iubiamu cu toți pre pretinul meu și cercam totă ocaziunea să-i facem vre-o plăcere. Dilele lui onomastice pentru noi erau totu atâtea sărbători. Amu cercat să-i sărbăm și ziua nasterii, amu și cercat după ea, și amu cercat multu cu deosebire atuncia, cându sciamu, că are să plinescă douăzeci și cinci de ani, atâtu elu câtu și nasul lui.

Nu-i plăcu la pretinul meu prea multele gratulări și daruri, cu cari îl surprindeam, de aceea cu nici unu prețu nu vru să ne spună ziua nasterii sale. Dar ce nu află iubirea atatoru pretini? Atata amu cercat

în drépta și în stanga, până în urmă amu aflatu, și fără să scie elu, amu făcutu pregătiri pentru jubileul de 25 de ani a nasului său.

Unu voiau să-i facem unu săculețu de catifea brodată cu fire de argintu și aur, ca éra în preumblările lungi, ce făceam, dar cu deosebire în călători, să-și potă scuti nasul atâtu de prețios. O parte însă ne-amu împotrivit cu hotărre sub cuvintu, că pretinul nostru nici odată nu-lu va purta, dînsul e multu mai nepretențios, decâtu să-și aroge dreptul de a introduce mode nouă. Afară de aceea nasul dînsului nici odată nu e mai frumos, ca tocmai éra, cându e mai frigu. Mestecul acela de coloru vinete, violete și mai și altele, dau nasului său unu farmec respus, și ar fi păcatu să ne lipsim de privilegiu cea mai frumosă.

Vre-o câțiva credeam, că vedem și mai departe, anume ni-se părea, că unu începuseru a-lu invidia pentru nasul său și că vrea cu ori ce prețu să-lu scie ascunsu cel puținu atunci, cându éra mai dragălașu.

În urma stăruinței noastre planul acesta a fostu părăsit. În schimbulu săculețului s'a hotărît însă, să cumpărăm pre sema nasului iubilante mai multe sticlețe de parfumi și oleiuri și două părechii de ochelari. O părechia ca să o așede mai aproape de ochi, éra una ca să o pună pre aședatura dela vârfulu nasului. Unul, care se precepea mai bine la geometrie, a calculat câtu de mari voru ave să fie sticlele ochilarilor din urmă. Dimensiunile mi le-am ultat, dar atata ținu minte, că toți ne-amu spăriat de mărirea lor, și socotind a fi cu neputință, îl ridem pentru calculările făcute, dar în urma urmelor totuși elu a avut dreptu.

S'a mai hotărît, ca în cinstea nasului să se facă o odă, și o disertațiune, în care să se înșire întâmplările mai însemnate, prin cari a trecut nasul pretinului meu.

Oda a fostu tare potrivită și a părăsit adincu atâtu pre pretinul meu, câtu și pre noi toți — nici unu nu o cetise mai înainte. — Totu așa de potrivită a fostu și disertațiunea pre care o luase asupra unu, ce cunosea și relațiunile familiare ale pretinului meu.

Disertațiunea începea cu unu studiu asupra nasurilor, apoi trecea la nasul pretinului meu și înșira întâmplările mai momentose din viața aceluia. Disertațiunea a fostu scrisă cu multă cunoscință de cauză fiindu lucrată pre basa informațiilor căpetate dela cunoscutu de ai familiei pretinului nostru.

Auctorul ne a fostu promis. că-și va tipări disertațiunea și la fie care ne va trimite câte unu esemplar. Au trecut înse ani la mijlocu, de cându ne-am despărțit, și de atunci nu am mai aușit despre dînsul. Voi scirici unde se află, și îl voi ruga să-mi trimită cel puținu o copie. De-mi va succede să o capet, la vremea sa o voi publica.

Dintre întâmplările amintite în partea a doua a disertațiunii, cele mai multe le ținu încă bine în minte, și vre-o câteva le voi și însemna aci.

Mama pretinului nostru avu să sufere forte multu, cându l'a lăptat, și cu deosebire odată mânăndu-se pretinul meu cu atata putere și-a trântit nasul în peptul maicei sale, încatu pre locu a leșinat, și locul osului dela mijlocul nasului și acum se mai cunose pre peptul maicei sale,

Totu din isvora demne de credință aflase auctorul disertațiunii, că melancolia, ce din

avută valoare totu principiul, că numai din cei săraci să facem măestri? Adevărat, că unu tinereu săracu, însă măestru bunu, își pote câștiga pânea de toate zilele, însă până la unu măestru cu stabilimentu, cu greu o va pute duce.

Astă-felă am începută a ne însufleți pentru o clasă, pre carea prin principiul de a face industriași numai din cei săraci și ne-capabili de școlă, chiaru noi însi-ne o des-prețuim, ca pre o clasă în carea avem să aruncăm pre cei stupezi și proletari, și așa să ne facem o specie de Parias între noi. De unde nu e mirare, că pre terenul industriei, pre lângă toate că ne-am silitu foarte multu, totuși suntem încă de totu departe de națiunile conlocuitoare. Și cu deosebire, dacă nu ne vom îngriji, ca industria noastră să dispună și de capitalu, nici cându nu vom pute purta concurență cu străini.

Și în alte timpuri lipsa capitalului ne-ar fi împedat în crearea industriei; în timpul prezente însă ne-a împedat și mai mult. Căci activitatea noastră pentru crearea industriei a cădutu chiaru în timpul prezente, care e timpul luptei dintre capitalu și lucru, în timpul nefericitu, în care capitalul a triumfat, și lucrul a cădutu. De unde industria mică, carea voim noi să ne-o creăm pre la cetăți, a decădutu foarte multu și în țările, unde ore-cândva era fala lor, ma prin câte unu locu a ajunsu chiaru proletari. Capitaliștii cei mari și-au făcutu stabilimente de industrie, din cari puteau liferă ori ce articli cu unu prețu multu mai micu ca industriașii mici. Și așa industria mică fu cu totul paralizată de concurența capitalului.

Cum era așa dară cu puțință, să ne creăm noi fără capitalu o industrie mică în timpurile, în cari și poporele, cari o aveau, o au pierdut-o? În timpul, în care Europa

cându în cându întuneca fruntea pretinului nostru, vine de acolo, că-i preste puțință să-și sărute părinții și frații.

Cându era mai micu, mamă-sa fi da nasul într-o parte și așa-lu sărută, până ce odată lunecându-i nasul din mână, cu așa putere o a lovit preste gură, încât unu dinte nu prea bunu, pre locu i-a săritu din gură.

Tatălu pretinului meu încă avea nasu mărișoru, dar nici pre departe nu se putea asemăna cu a fiului său. Spun, că pretinul meu în privința nasului ar semăna cu strămoșul tatălui său, care încă să fi avutu unu nasu colosalu.

Odată, cându pretinul meu a plecatu de acasă, tatălu său fiindu bine dispusu a voit cu totu prețulu să-lu sărute. Înzădaru s'oru încercat celalalt să-lu abată. Vădindu pretinul meu, că nu-l încătrău s'a supusu sorții, și-a trasu nasul într-o parte, tatălu său pre alu său întraltă parte, și cându era să-și potrivească gurile, scăpându-și nasurile prea încordate, acele cu așa putere sau lovit încât amândoi au fost aruncați inapoi, și din nasul bătrânului încep să curgă sânge, încât de abia i loru pututu oprî. Pretinul meu sta de o parte necăjit, și abia atunci a început să se liniscă, cându tatălu său încep să ridă cu hohotu. De atunci părinții și frații îl sărută numai în frunte, și nimeni nu i-a mai venit voia să-lu sărute în gură.

Totu din pricina asta să se fi hotărît pretinul nostru, ca se rămână neînsurat. Pote să se mai fi schimbatu.

E multu decându nu am mai vădutu pre pretinul meu, dar nasul lui pare că și acum îl vedu înaintea ochilor. Cu toate acestea ași dorî să mai vedu în persoană pre acestu nasu precum și pre stăpânul său. La véra viitoare, de voiu ave modru, îl voi cerceta.

Întregă este agitată de cestiunea, cum să scape industria mică din ghiarele capitalului, așa câtu chiaru și Sântia Sa Gloriosu Leon XIII a trebuitu din înălțimea catedrei Sale să pășcă la mijlocu indicându calea adevărată, pre carea singuru se pote deslegă cestiunea?

Ce avem dară noi de făcutu, dacă chiaru în unu atare timpu greu avem să ne creăm o industrie ore care națională? Întăiu și mai întăiu să grigim, ca nu cumva între industriașii noștri să între destructivele idei ale socialdemocraților. Activitatea și agitațiunea socialdemocraților este în adevăr de admirat. Ea mișcă deja totă pétra, ca să câștige partisan și în Ungaria. Și fiindu-că pretutendeni terenul celu mai fructiferu îl află între industriașii săraci, de care noi avem foarte mulți, așa de sine urmăz, că la noi în scurtu timpu pote să ne infecteze pre toți. În casulu acesta s'ar întâmplă chiaru contrariulu la ceea ce am intenționat cu industria noastră. Căci noi am voit să ne creăm o clasă de mijlocu sănătoasă, și în urmă ne-am trezi cu o partidă fără Dumneșu, fără patrie, fără națiune, carea ne pote împedă multu în dezvoltarea noastră. De unde preoțimea și inteligența noastră de pre la orașe ar face tare bine, dacă ar priveghia cu mare atențiune, ca între industriașii noștri să nu potă ave primire emisarii și agenții partidei internaționale a socialdemocraților.

Va trece, ce e dreptu, încă multu timpu, până cându cestiunea socială a liberării industriei din ghiarele capitalului se va pute deslegă și complană pre câtu e cu puțință. Din câtu se pote prevedé însă, idea asociațiunilor industriali va ave rola cea mai însemnată în deslegarea acésta. Capitalulu nu va pute fi bătutu din partea industriei mică decâtu numai dacă industriașii se voru asociă mai mulți spre a formă unu stabilimentu comunu, care apoi să potă susține concurența cu stabilimentele capitaliștilor. Mijloculu acesta al asociațiunilor este, credem noi, singurul, care ar pute la noi produce capitalulu de lipsă la industrie. De aceea ar face foarte bine clerulu și inteligența noastră de pre la cetăți și opide, dacă s'ar îngriji, ca măestrii unu ramu, cari singuratici nu sunt în stare a se stabili și a-și purta măestria, să formeze toți la olaltă o asociațiune cu stabilimentu comunu, în care fiecare să-și depună puținulu său capitalu, ce-lu are, prin ce s'ar pute apoi creă unu capitalu de ajunsu pentru unu stabilimentu. Și dacă bancele noastre, ce le avem, ar' aplică acestor asociațiunilor unu creditu ieftinu, atunci ne-am pute creă pre încetul și noi o industrie de ceva valoare. Pre calea acésta prin unele locuri în apusul Europei industria mică și-a creatu deja o pusețiune independentă față cu capitalulu.

Cu unu cuvântu, cu industria noastră nu mai pote merge mai departe așa, cum a mersu până acum, dacă voim să o avem ore-cândva, ca pre unu elementu sănătosu în viața noastră. Cu deosebire multu am pute învăța în privința acésta din enciclica Sântiei Sale Leonu XIII despre cestiunea socială care e admirată de întregă lumea cultă.

Revistă bisericăscă.

Din Patrie.

Béla Mayer Vicarul Capitularu din Calocea prin unu circularu a dispusu, ca dela 1 Septembrie 1891 toate matriculele din Archidieceasa de Calocea să se porțe

în limba magiară. Noi mărturisim sinceru, că nu înțelegem, cum se pote unu o atare ordinațiune cu legea bisericăscă, carea dice: *sede vacante nihil innovetur*. Și acesta este unu casu, priu care romano-catolicii din patria noastră aruncându-se în brațele șovinismului își perd totu mai multu simpatiile noastre, éra biserica catolică o despopularisăză printre nemagiari.

Cestiunea strămutării scaunului primățialu dela Strigonu la Budapesta este resolută definitivu, și încă în favorulu Strigonului. Ministrulu de culte se pote deci bucură de acestu noi fiasco alu politice sale.

Italia.

Crispi, ca și Tizza și Bismarck nu se pote împacă de locu cu pusețiunea liniștită a unu omu privatu, care nu mai șede pre fotoliulu ministerialu. De aceea din cându în cându mai lasă prin câte unu jurnal cu câte unu articulu, ca lumea să nu-lu uite cu totul. Așa în famosulu articulu din „Contemporary Review“ se descarcă pre Frânciă, acuzându-o, că numai ea a fostu cauza, de guvernulu italianu nu s'a pututu împacă cu Sântulu Scaunu Apostolicu. Fu desmintitu însă și demascat de fostulu deputat Achille Fazzari, unu vechiu garibaldianu, care însă face totu posibilulu, ca Italia să se împace cu Sântulu Scaunu Apostolicu. În o epistolă, carea Fazzari o scrise din munții Calabriei unei foi din Roma, a arătat, că nici Frânciă, nici Leonu XIII nu este cauza, că Italia nu a pututu până acum încă ajunge la pacea cea atătu de dorită cu Sântulu Scaunu Apostolicu, ci cauza a fostu numai Crispi. Și Fazzari conjură pre guvernulu italianu, ca să nu respingă mâna de împăcare a lui Leon XIII, care așa multu iubesc Italia, căci elu e securu, că dacă guvernulu italianu este sinceru, atunci cu Leon XIII ușoru pote ajunge la pace.

Germânia.

În 20 Augustu s'a espusu spre venerare în catedrala din Trier vesmintulu celu necusutu alu Mântuitorulu. Relicvia acésta sacră se conservă în Trier încă depre timpurile sântei Elene, mama împăratulu Constantinu Marele, carea fu născută acolo. Espunerea s'a întâmplat cu mare solemnitate. Deci de miu de credincioși au alergat pre ziua acea la Trier atătu din Germania, câtu și din țările din juru. Espunerea va dură mai multe săptămâni. Cea din urmă espunere a fostu în 1844. Vesmintulu este espusu înaintea altarulu celu mare sub unu baldachinu mare de catifea roșie. Garda de onore o ținu cavaleri de al ordulu maltesu. Toate trenurile sosesc în Trier totu pline cu peregrini. S'au încercat, ce e dreptu, unii critici germani liberi cugetători a trage la îndoelă autenția relicviei acésteia. Erudiții catolici însă i-au probat autenția, câtu acum mai nimeni nu cutéză a o negă. Cu ocașiunea tuturor espunerilor de până acum, s'au întâmplat mai multe minuni și vindecări miraculoșe, în fața cărora a amuțit totă medicina modernă. Cu de-

osăbire multe s'au întâmplat cu ocaziunea espunerii din 1844. Și credem, că minunile și vindecările miraculoase nu vor lipsi nici acum, cari de secură pre mulți necredincioși îi vor aduce la credință, cum s'a întâmplat și la alte espunerii.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Cu feriile parlamentare a intrat liniște și în politica internă. Timpul acesta îl folosește guvernul, spre a pregăti materialul pentru sesiunea de toamnă a parlamentului. Se asigură, că la re-deschiderea parlamentului vor fi prezentate din partea ministerului o serie întrăgă de proiecte foarte însemnate, despre cari acum se păstrează tăcere mare.

În provincie e mai viuă viața politică. Unii deputați dau samă alegătorilor despre activitatea lor. Cel din opoziția extremă umblă după voturi de incredere și după manifestațiunile sgomotoase de recunoștință pentru ținuta observată de dînsul în cauza proiectului despre administrațiunea de stat. În multe cercuri s'au și început lucrările pregătitoare pentru alegerile din anul viitor.

În 24 a. l. c. s'a serbat în cele mai multe părți ale țării ziua onomastică a lui Kossuth. Cultul lui Kossuth se pare a totu înainta. Nu șcimă până unde vom ajunge pre calea acesta, dară la totă întâmplarea ar fi timpul suprem, ca elementele magiare serioase, se pună o dată capetă acestui „patriotism” nefericit.

Anglia.

Escadra franceză încă nu și-a terminat vizitele. După visita făcută la Kronstadt în Rusia, a plecat la Portsmouth în Anglia. Și aci a fost primită cu multe onoruri. La dejunul dat de regina Angliei, la care au luat parte admiralul Gervais și alți ofițeri din marina franceză, s'au ținut toaste în onoarea reginei Victoria și a lui Carnot.

Dar în vreme ce escadra franceză e primită atât de bine de englezi, în Franța se țin manifestațiunile rusofile și se critică aspru guvernul republicei pentru visita ce-a făcut o escadra franceză la Portsmouth. Căci prin visita acesta — dicu Boulangistii — Franța salută quadrupla alianță și recunoșce sclăvia Alsației.

România.

Unele diare au fost răspândite fama, că guvernul rusesc ar fi pretinsu dela guvernul român, să-i plătescă datoria de 4 milioane și jumătate de ruble, ce a fostu contras'o principatului Moldovei la anul 1829. Acesta șcire e neintemeiată, pentru că la ministerul român de esterne nu se șcie nimic despre acestu fapt. Așa ne spune „Timpul.”

Correspondențe.

Budapesta, luna lui Aug. 1891.

Stimate Domnule Redactor!

Feriile parlamentare s'au început. Părinții patriei s'au îmbrățiatu care încărău pre la vetrele lor. Unii voru gustă repausul pre acasă, alții voru porni prin cercul de alegere, ca să împărtășescă alegătorilor „binecuvântările” cele multe, ce le-a adus pentru țără sesiunea parlamentară trecută,

eră fantasticii din stânga extremă pôte că toți se voru prezenta înaintea alegătorilor cu câte o coronă pre capu preamărindu victoria, ce o au reportat asupra lui Szápary silindul să-și retragă de o cam dată, deși în modu nascut și bine chibzuit, proiectul pentru administrațiunea de stat. Astufel până în 3 Octobru arena parlamentară va fi golă și liniște va domni în ea. Cu atât mai mare va fi însă larma, ce o va face jurnalistica. Până în 3 Octobru va înceta lupta cu cuvintul în parlament, însă cu atât mai crâncenă va fi lupta cu cernela prin fo. Căci cei mai mulți consideră lupta pentru reforma administrațiunii numai de amânată și nu de sistată. Și totuși considerată cum să cuvine lupta între independenți pentru administrațiunea de comitat și între guvernamentalii pentru cea de stat, pôte că în sine n'are mai multă valoare ca lupta bavareșilor pentru berea de hemeit sau de orz. Căci în urmă ce-î pasă poporului, că este administrațiune de comitat sau de stat, dacă numai nu-lu costă mult și este bună, promptă, dréptă și onestă. Calitățile aceste însă numai atunci le pôte avé o administrațiune, când ea își este șie-și scop și nu este deșosată ca să servescă altor scopuri utopice, cum este crearea statului unitar în privința limbei. Dacă administrațiunea se îndesă oreși cumva cu puterea în scopul acesta, atunci de ar fi paragrafi și dispusețiunile ori câtu de bune în sine, devin rele, uricioase și stricăcioase. Se întâmplă paragrafiilor aceea, ce se întâmplă aurului și argintului celui mai frumos în afară, care însă înfundat în aerul încărcat de sulfure din spelunca dela Al-Torja din Ardealu, îndată se înegresce. Pentru aceea țera întrăgă a rămasu indiferentă față cu întrăgă lupta „părinților patriei” pentru reforma administrațiunii. Ma nu l-a compătimitu nici atunci, cându țineau ședințe lungi în mijlocul căldurilor celor mai mari din caniculă. Pre aire, cându sunt lupte așa înfocate pentru lucruri de adevăratu interesu, ie și poporul parte prin trimiteri de adrese la deputați, prin petițiuni și alte lucruri. „Părinții patriei” nōstre însă au rămasu singuri în luptă, și nici unu din ei n'a căpătat dela alegători nici barēmă o batistă să-și ștergă sudorile, sau un păharu de lemonadă, ca să se răcorescă în căldura cea nădușitoare, în carea s'a purtat lupta. De aceea nu mă miru, că ore cine vedend lupta lor și indiferentismul poporului, a disu: omenii acestia se vede că n'au nimic de lucru, de-și pierd timpul prin Pesta certându-se pentru lucruri de aceste. Eră ce ne atinge pre noi, pre Romăni, noi ne uităm la întrăgă luptă, ca la o luptă de marionete și — ridem.

Cu îmbrășcierea parlamentului, de o cam dată s'a compus și afacerea Uzelac-Ugron, sau conflictul între idea duelului și a imunității parlamentare. Lucru curios! Conflictu între două idei moderne! Căci duelul în forma lui de astăzi este câtu se pôte mai modern. Lumea mai dedemult n'a avut ideă de o justiție, în care să fie pedepsit cu mōrte celu nevinovat, și să scape celu vinovat. A trebuit să vină „cavalerismul” modern, ca să binecuvinteze Europa cu o atare justiție. Ce daună, că nu trimite Dumnezeu astăzi Europei unu alu doilea Cervantes, care cavalerismul acesta să-lu facă de risu, cum făcuse ore-cându pre celu vechiu. Atunci pôte că va înceta duelul. Până atunci nu. Totu asemenea de modernă este: imunitatea parlamentară, ca celu ce vorbește în parlamentu ca „părinte alu patriei” să nu fie responsabilu nimeni pentru cele ce le grăiesce. Unu privilegiu acesta foarte frumos, numai dacă „părinții patriei” ar și fi apoi omeni, cari să nu abuzeze de privilegiul acesta în defavorul nimeni. Cându însă capătă în mână privilegiul acesta omeni violenți și purure înfierbntați la capu, atunci privilegiul devine ușor stricăcios.

După închiderea parlamentului foile jidovești din Pesta macină totu șec, căci din

coșul parlamentului nu mai pică nici unu grăunțu. Ca să nu li-se strice însă mōra chiar de totu, mai știrnesc ele de sine câte o crisă ministerială, pre carea apoi așa o macină, de o facu totă prafu. Așa de presente scriu și eră scriu despre nu sciū ce crisă ministerială. De pre partea nōstră a Romănilor pôte să scrie ori să nu scrie, căci guvernul ne-a adus până acolo, câtu bine nu mai așteptăm dela nici o schimbare ministerială, cum nu așteptăm, cându în Grecia cade Tricupis și vine Delianis, sau cadu amēndoi și vine Papadopolos, sau cade și acesta și vine Calimachi, sau cade și acesta și vinu ér aceia, cum se schimbă actorii în unu teatru. Salutare. #

Mulțămită publică.

În 9 Augustu st. n. a. c. Stimatul dnu Tar Sándor, proprietaru din locu și primaru comunalu, îndemnat de simțul creștinescu, a binevoit a donă pentru decorarea bisericei nōstre gr. cat. o iconă splendidă încadrată în pervasuri aurite, — reprezentand restignirea Salvatorului nostru.

Pentru acesta subsemnatul în numele credincioșilor vine a-l aduce și pre acesta cale mulțămita datorită.

Grebeniș în 9 Augustu 1891.

I. Marculeșu,
preot gr. cat.

Noutăți.

Din Arhidieceșă. Rmulu Canonicu Alexandru Micu, care pentru restaurarea săntății sale a fostu silitu a petrece mai multu timp la băi, s'a întorsu restaurat și a putut să-și ocupe erăși postul de directoru la gimnasiul nostru din locu. — În 22 Augustu st. n. a. fostu ordinați de diaconi și în 27 de preoți următorii clerici absoluți: Ioan Suciu, destinat de administratoru parochialu în Petridulu sup.; — Iovianu Andreiu, destinat de administratoru parochialu în Ciachi-Gărbău; — Demetriu Moldovanu, destinat de cooperatoru în Chinceșu, și Nicolau Necrilescu, destinat de administratoru în Necrilesci.

Sânția Sa S. P. Leonu XIII a făcutu reginei regente Cristina din Spania unu daru prețiosu. Acela constă dintr'unu album, ce s'a gătitu întru aducerea aminte a serbării centuarului alu treilea alu Sântulu Aloisiu de Gonzaga. În album suntu tipărite cele dintăiu poezii, ce le scrisese S. Părinte încă pre cându se află în seminariulu din Perugia; apoi subscrierea autografă a S. Părinte și autograme de alor 40 de poezi, scriitorii și istoricii catolici vestiți, între cari Cardinalii: Parocchi, Capecelatro, Mermillo și Alimonda. Tote scrierile din album se referu la viața Sântulu Aloisiu.

Binecuvântare. În 24 Augustu st. n. a. fostu binecuvintat de Rssmulu Dr. Alesandru Grama canonicu metrop. peatra fundamentală dela edificiulu ce Escelența Sa Diu Metropolitu Dr. Ioan Vancea cu spesele sale îl edifică, ca să servescă ca internat pentru studenții dela gimnasiulu din locu, fiindu destinat vechiulu Convictu de internat pentru fete. Dumnezeu să țină la mulți ani viața atât de scumpă a Bunulu nostru Archiereu, care sacrifică atât de multu pentru binele și prosperarea filor biserice și națiunei sale!

Denumiri. Diu Alesandru Anceanu, vice-notaru la judec. cerc. din Hídmás este numit notaru la tribunalulu regesc din Sibiu.

Alegere. Dr. Emiliu F. Negruțiu, a fostu alesu de medicu opidanu în Huniadora.

Avisu. Înscrierile la școla de fete a „Reuniunii femeilor Selagiane” în Șimleu se face la subscrișul încependu dela 28 Augustu până în 7 Septembrie, cându se voru începe și prelegerile. — La înscriere este a-se plăti didactru 3 fl. și pentru bibliotecă școlară taxă 1 fl. după fiecare elevă. — Elevele, ai căroru părinți voru dori, pentru taxa moderată voru puté primi instruire în musica instrumentală și limba germană dela o învățătoare nascută germană. Șimleu, 20 Augustu 1891. A. Cosma, secret. Reuniunii femeilor române Selagene și directorulu școlii.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Ioanū Daniel (Dănuțiu).

(26 Augustū 1826—24 Septembrie 1890).

(+) În 24 Septembrie 1890 a trecutū la viața vecinică unū bărbatū vrednicū, a cărui viața pământescă merită se fie cunoscută de cele mai largi cercuri românesce.

Acestū bărbatū este Ioanū Dănuțiu, care a trecutū prin lumea acesta aprōpe cu totul necunoscutū de frații sēi de unū sânge, deși inima lui a palpitatū de învâpăiată iubire pentru ei, și deși dînsulū a urmăritū în viața sa numai unū singurū scopū, ca adeca mai tōtă averea, ce și-o va putē adunā cu mare cruțare și neobosită activitate, se o jertfescă pre altariulū culturēi nōstre naționale.

Precum i-a fostū viața de modestă și neobservată, așa i-a fostū și mōrtea, căci afară de unū cercū restrinsū de amici și cunoscuți, — și și aceștia parte mare străinī, — nimenea dintre ai noștri nu a luatū nici macar notiță despre stingerea unei vieți așa de prețioase pentru Romāni, ér dacā Escelența Sa Preasânțitulū Domnū Mitropolitū Dr. Ioanū Vancea de Buteasa n'ar fi redicatū unū monumentū pre mormintulū lui în cemeteriulū Sântului Andreiū din Poșonū, aceia, cărora Ioanū Dănuțiu le este și le va fi binefăcătorii, nu arū mai putē aflā nici macar loculū, unde își așteptā dînsulū glorioasă înviere, și nu și-arū putē arētā recunoșcința lorū, depunândū o cunună pre mormintulū lui saū udândū cu o lacrimă ferbinte floricelele, ce resarū din țerina lui.

În zilele nōstre, cândū adeseorī încunjurāmū cu stima și iubirea nōstră și pre bărbai de aceia, cari nu aū altū meritū, de câtū că știū jucā cu multă istețime pre scena vieții nōstre publice rolulū falsū de mari naționaliști, ér dupā culise traficā cu cele mai mari interese și nobile aspirațiuni ale poporului nostru în favorulū lorū propriu: inima fie cărui romānū adevăratū simțesce o adevărată desfătare și mângaiere, dacā mai întimpinā și câte unū caracterū nobilū de Romānū verde, care n'a cercatū să se impună opiniunei publice de binefăcătorii providențialū alū nēmului sēu, nici nu a vindutū sângele fraților sēi pentru vre-o ambițiune deșertă, orī prețū de nimica, ci și-a împlinitū cu conștientitate detorințele cercului sēu de activitate, urmărindū în același timpū scopulū nobilū de a contribui din tōte puterile sale la înaintarea culturală și prin acesta la desvoltarea politicā a poporului sēu, fără a așteptā nici macar recunoșcință și mulțamită dela aceia, cărora li-a făcutū binele.

Unū astū-felū de bărbatū a fostū Ioanū Dănuțiu, și pentru acesta merită, să-i facemū cunoscută viața și prin acesta să-i ridicāmū și noi unū monumentū modestū, care se servescă generațiunilorū prezente și viitoare de îndemnū spre fapte bune și folositoare nēmului nostru românesce.

Mărturisimū cu părere de rău, că pre lângă tōtă nisuința nōstră nici până astăzi nu ni-amū pututū adunā tōte datele cari arū trebui se le cunoșcemū, pentru ca se putemū schiță, cum se cuvine, biografia lui Ioanū Dănuțiu. Astū-felū suntemū siliți a ne mărgini numai la aceea, ce

putemū aflā din testimoniile lui scolastice și din câteva epistole private adresate de dînsulū actualulū nostru Mitropolitū, rugândū și de astă-datā pre rudeniile și cunoscuții dînsului, ca se nu-si pregete ane comunicā ori ce arū sci mai interesantū din viața lui.

Ioanū Dănuțiu s'a născutū în 26 Augustū 1816 în comuna Fersigū (Fejérszeg) din ținutulū Chioarului. Tatălū sēu Vasilica Dănuțiu a fostū cantorū la biserica românescă din Fersigū, ér mama sa Maria Buteanū ér de origine din Șomcuta-mare. Numele originalū alū familiei sale a fostū Daniel, din care s'a formatū diminutivulū Dănuțiu, și pentru acesta a purtatū dînsulū în anii din urmă ai vieții sale conumele originalū „Daniel” și nu Dănuțiu.

Dela anulū 1828 până la a. 1833 îl aflāmū pre Ioanū Dănuțiu în gimnasiulū regescū din Baia-mare, unde a cercetatū patru clase de „gramatică”, cum se numiaū pre atuncia clasele inferioare gimnasiale, și două clase de „humaniora”, cari corespundū clasei a 5 și a 6 gimnasiale după sistemulū nostru de învățământū. În tōte clasele acestea Ioanū Dănuțiu a fostū totū-deauna primulū eminentū între conșcolarii sēi, cari în clasa primā de „gramatică” aū fostū 57, ér în clasa a II de „humaniora” 13.

Din tōmna anulū 1833 până în véra anulū 1837 a cercetatū Academia regescă de sciințe din Oradea-mare, unde doi ani a ascultatū sciințele filosofice, și alți doi ani sciințele juridice, distingându-se între conșcolarii sēi prin mintea sa ageră, diligența sa de fierū, progresū eminentū și purtare morală esemplară, despre ce suntū o dovadă neîndoiosă testimoniile lui școlastice păstrate de dînsulū cu multă îngrijire până la mōrte, și depuse de prezentū la Escelența Sa Preasânțitulū nostru Mitropolitū, pre care l'a lăsatū în testamentulū sēu de erede universalū, și pre care îl cunoscuse deja în Oradea-mare, unde în anulū 1835 i-a fostū și instructorū. Acestă cunoscință în timpulū din urmă s'a desvoltatū într'o amicitie intimă și căldurosă, de carea numai două inimi nobile suntū capabile. ¹⁾

Îndată după absolvarea sciințelorū juridice și anume din 1 Augustū până în 31 Decembrie 1837 a făcutū pracsă de avocatū lângă fiscalulū comitatului Bihorului Danilă Tóth, care într'unū atestatū de dto 3 Ianuariū 1838 îl laudă și recomandā atâtū pentru agerimea minții și mulțimea cunoscințelorū lui juridice, câtū și pentru soliditatea caracterului și activitatea lui neobosită.

În anulū 1839 contele Franciscū Zichy din Poșonulū mare, ușeru regescū și pre atunci totū-odată comite alū comitatului Bihorului, îl denumi de secretarū alū sēu și-lū duse cu sine la dieta țerii ținută în acelū anū. Lângă acestū conte a servitū cu credință și zelū neobositū până la 1862. În anulū 1840 a depusū censura de avocatū în dreptulū comunū cu succesū eminentū și totū cu același succesū a depusū în an. 1842 și censura de avocatū în dreptulū cambialū. În anulū 1862 fū denumitū secretarū lângă

Escelența Sa Edmund Zichy guvernatorulū fidei comissului familiei Zichy-escilorū din comitatulū Árva pre lângă unū salarū anualū de 1400 fl. În zilele prime din luna lui Augustū 1887 numitulū conte își serbă cu mare solemnitate iubileulū sēu de 25 ani ca guvernatorū alū numitului fideicomissū, făcendū părtaşū din bucuria sa și pre Ioanū Dănuțiu, care fi servise cu multă conștientitate în periodulū acesta de 25 ani. Festivitățile iubilare se ținurā mai întâiū în Árva-Várallya, care este punctulū centralū alū dominiului familiei Zichy în comitatulū Árva. În localitatea amintită se presentarā tōte auctoritățile comitatului spre a-lū felicita pre contele dia incidentulū iubileului sēu. Festivitățile se continuārā în 3 Augustū 1887 în Alsó-Kubin în sala comitatului, unde comitele supremū Szmrecsányi adresându-se cătrā contele Edmund Zichy, surprinse pre Ioanū Dănuțiu cu următoarele cuvinte: „Maiestatea Sa imperială și regescă preagrațiosulū nostru Domnū s'a înduratū a dá Domnului Ioanū Danielū secretarū alū dominiului din Arva crucea de cavalerū alū ordinului sēu Franciscū Iosifū, dreptū recunoșcință pentru servițiile lui îndelungate, credincioase și zelose,” și îndată puse crucea pre pieptulū meritatului secretarū, care în răspunsulū sēu mulțami emoționatū pentru distincțiunea primită, țicendū cu modestia, care totū-deauna la caracterizatū: „Știu bine, că acestă preafnalță distincțiune regescă nu este a se atribui meritelorū mele, câtū mai virtosū șirului îndelungatū de ani de serviciu în oficiulū meū și pentru aceea în zilele, ce le voiū mai avē, mă voiū sili să mă facū pre câtū îmi vorū permite poterile, demnū de acestă distincțiune preafnalță.”

În 29 Augustū 1887 Ioanū Dănuțiu se presentā în Viena înaintea Maiestății Sale Regelui spre a-i mulțami pentru distincțiunea primită, și fū tractatū din partea Maiestății Sale cu multă grația.

În 17 Octobree 1887 își făcū testamentulū sēu, prin care partea cea mai mare din averea sa o lăsā spre scopuri culturale românesce, precum vomū vedē mai josū. În actulū acesta momentosū avurā mare influință sfaturile Escelenței Sale Preasânțitului nostru Mitropolitū, pre carele Dănuțiu l'a consultatū cu tōtă încrederea unui fiū adevăratū alū bisericei nōstre române greco catolice.

În 24 Septembrie 1890 repausā în Poșonū în alū 74-lea anū alū vieții sale după unū morbū scurtū de stomachū, ér în 26 ale aceleiași lunī fū înmormintatū în cemeteriulū sântului Andreiū din Poșonū, deplānsū de nobila familiā în a cărui serviciu a statū preste 50 ani și de unū numărū micū de bărbai aleși, cu cari legase amicitia în decursulū petrecerei sale îndelungate în acelū orașū. Escelența Sa Preasânțitulū Domnū Mitropolitū, fiindū împedecatū de a luā parte în persōnā la înmormintarea lui, se grābi a-si manifesta dorerea pentru pierderea iubitului amicū prin o telegramă de condolință adresată contelui Iosifū Zichy comitele supremū din Poșonū.

(Va urmā.)

1) V. Biografia Mitrop. I. Vancea. Blașiū 1890.

Aventurele ultimului Abencerrage.

Novelă de F. R. Chateaubriand.

(Continuare.)

Asupra inimei ultimului Abencerrage năvăliră acum deodată nise simțeminte durerose, și o tristeță pentru patria perdată amestecată cu farmecul iubirii îl cuprinsă deodată. Mutu și nemșcatu își îndreptă elu privirea-i mirată spre locuința geniurilor. Elu își inchipuia, că este în antișambra unuia dintre palatele, ale căroru descriere de atâtea ori a cetit'o în narațiunile arabe. Galerii ușorū edificare, scocuri de marmură albă, citroni și orangi înfloriți, fântâni săritore și boscheturi singuratică se arătară ochiului lui Aben-Hamet în tôte părțile. Er prin estinsele coridore cu colonade elu observă labirinte noue, și noue aparițiuni farmecătoare. Cerulu albastru se vedeă printre colonele înalte, pre cari odihneau mărețele arcuri gotice. Zidurile împodobite cu arabescuri sēmēnau cu acele tapeturi, pre cari le brodează femeile din haremū în timpū de pausă. Întregū edificiuul farmecătorū representă în egală măsură plăcere, frică de Dumneđu și spiritū rășboinicū; eră ca și unū asilū alū iubirii, în care regiul mauri se dădeau cu totulū petrecerii și uitau tôte necasurile vieții.

După ce priviră amēdoii cu admirațiune tôte aceste frumșei, se îndreptară spre locul, unde în timpurile de demultū își aveaū locuința puterea și noroculu. Atinși plăcutū de mirosulū florilorū și de apa recoritore a fântânilorū săritore trecură prin sala lui Mesucar, după aceea cercetară curtea leilorū. Cu fiecare pașū inima lui Aben-Hamet eră din ce în ce mai mișcată.

„Oh, câtū de multū ar trebui să mă intristeze împrejurarea de a cunoșce prin tine, o Spaniolă, monumintele vechi ale unū timpū de multū trecutū, de nu cumva ai fi tu aceea, care umpli inima mea cu o plăcere atātu de înaltă. Tôte aceste loçuri suntū ca și făcute spre a servi de refugiu fericii și păcii, er eu. . .

Aben-Hamet a observatū numele Boabdil gravatū pre o tablă: „Oh, regele meu, ce s'a alesū din tine!? Unde te voiū afă eu pre tine prin pustiita ta Alhambră?” O lacrimă dedicată memoriei acestui bărbatū s'a ivitū în ochii tinēriului Maurū.

„Vechii vostri domnitori,” dise Blanca, „sau mai bine regiul strămoșilor vostri au fostū nemulțamitori.”

„Ce are a face?” replică Abencerragele. „Ei au fostū nefericiți.”

După aceste cuvinte Blanca îl conduse într'unū cabinetū, care pareă a fi sanctuarulū iubirii. Nimicū nu se puteă asemēnă cu splendorea acestui asilū: întregū plafondulū eră unū planū albastru împodobitū bogatū cu aurū și arabescuri străveçii, pre cari eraū desemnate diferite flori. O fântână săritore eră în mijloculū salei, a cărei apă pică asemenea picurilorū de rōuă într'o scoică de albastru.

„Aben-Hamet,” dise fiica ducelui de Santa-Fè, „privesce fântâna acēsta. Pre marmura ei se vedū și acum urmele de sânge a nefericiților Abencerragi, pre cari Boabdil i-a executatū numai pre basa

unei suspițiuni. Veçi! așa se purcede în țera vōstră cu bărbatii, cari ședucū femei lesne creçetore!”

Aben-Hamet nu mai ascultă acum de multū la cuvintele Blancei, elu în-genunchiase și sărută cu pietate fișcă petele de sânge, ce se derivaū dela strămoșii lui. Dar de-odată se ridică.

„Oh Blanco!” esclamă elu. „Îți jurū pre sângele acestorū cavaleri, că te iubescū cu totū foculū, puterea și creçința unū Abencerrage!”

„Așa dar tu mă iubești?” întrebă Blanca împreunându-și frumșele mâni și îndreptându-și ochii spre cerū. „Nu reflectezi însă la aceea, că ești unū necredinciosū, unū Maurū, unū inamicū, și că eu suntū o creștină, o Spaniolă?”

„O, sfințe Profete!” rēspunse Aben-Hamet, „fi martorū jurămintelorū mele. . .”

„Ce-ți trece prin minte?” îl întrepruse Blanca. „Cum potū eu să credū jurămintului unū bărbatū, care persecută pre Dumneđuulū meu? Și apoi afară de asta, scii dta, că eu te iubescū? Ce te îndreptătesce a-mi vorbi astū-felū?”

Aben-Hamet frapatū îi rēspunse: „E dreptū, eu suntū numai sclavulū tēu, tu încă nu m'ai alesū de cavalerū alū tēu.”

„Maurule,” replică Blanca, „tu nu mă înșeli; tu ai cetitū în ochii mei, că te iubescū; patima mea pentru tine mă face să uitū tôte marginile; fă-te creștinū și atunci nimicū nu mă mai desparte de tine. Totuși însă, precum ți-a datū fiica ducelui de Santa-Fè unū rēspunșū liberū și deschisū la propunerea ta, întocmai așa se va șci dinsa și predomni; nici odată unū inamicū alū creștinorū nu va avē vre-unū dreptū la dinsa.”

Aben-Hamet apucă pasionatū mâniel Blancei, le aședă mai întâiū pre turbanū, apoi pre inima sa.

„Allah e puternicū,” strigă elu, „Aben-Hamet e fericitū. O, Mohamed, dacă acēstă creștină ar cunoșce legile tale, atunci nimicū n'ar putē. . .”

„Tu insultezi pre Dumneđu,” dise Blanca. „Vină să mergemū de aci!” Ea se răzimă de brațulū Maurului și se apropiă de fântâna săritore a celorū „doispredece lei”, dela care și-a primitū numele una dintre curțile din Alhambra.

„Străine,” dise Spaniola, „dacă privescū la vesmintulū, turbanulū și armele tale, și apoi mă gândescū la iubirea noastră, atunci mi-se pare, că vedū umbra Abencerrageului frumosū, cum acela se preumblă în acestū locū părășitū cu Alfeima cea necredinciosă. Eplică-mi in-scripția de pre marmora acesteii fântâne.”

Aben-Hamet ceti următoarele cuvinte:

„Frumōsa princesă, care mergeă în preumblare prin grădina sa, împodobită cu mărgăritare, eră așa de frumōsă. . .” cealaltă parte a inscripțiunii eră ștersă.

„Tu ești, pentru care este scrisū acēsta,” dise Aben-Hamet. „Iubită, aceste palaturi, în perioda lorū de splendore nici odată n'au vedutū ceva așa de frumosū ca acum în ruina lorū. Ascultă sunetulū, ce-lū produce apa fântânilorū săritore, priveșce aceste grădini, cari se afă în față cu arcadele de jumătate ruinate, priveșce sōrele, cum apune acolo preste colonade, oh, câtū este de plăcutū a rătăci cu tine prin aceste locuri, în-

tocmai cum rōsele înaltă o serbare de nuntă. Celū mai linū foșnetū alū vesmintului tēu pre acēstă marmură mă îmbetă. Tu ești frumōsă, ca unū geniū alū patriei mele în mijloculū acestorū dērimături. Dar pōte ore speră Aben-Hamet, ca să poședă pentru totū-deauna inima ta? Ce este elū fără de tine? Elū a cutrieratū cu tatălū sēu munții, cunoșce plāntele pustiei, nici una nu este însă, care ar putē vindecă rana, ce mi-ai causat'o tu. Elū pōrtă arme, dar nu e cavalerū. Mai de multū diceam: „Apa mării, care se afă printre stānci în golfurū mici, este tăcută și liniștită, pre cândū apa mării deschise spumegă și vuesce; Aben-Hamet, așa va fi vieța ta, pacnică, necunoscută și ascunsă într'ună colțū alū pământului străinū, pre cândū curtea Sultanului va fi turburată prin revōlte.” Așa diceam eu, jună creștină, dară tu ai doveditū, că orcanulū pōte să misce și apa ferită între stānci.”

Blanca ascultă mirată aceste cuvinte, de cari ea până acuma nici odată n'a auçitū. Modulū de vorbire orientālū i-se pareă că armonisēză așa de frumosū cu locuința feilorū, prin care ea treceă acuma cu iubitulū sēu. Inima ei eră totū mai multū cuprinsă de iubire, ea își simția genunchii slăbindū și trebuia să se razime mai tare de brațulū inșoțitorului sēu. Aben-Hamet suportă bucurōsū acēstă sarcină dulce.

„O, de ași fi unū Abencerrage renumitū!” strigă elu.

„Atunci mi-ai plăcē mai puținū,” dise Blanca, „fiindū-că ași fi mai neliniștită. Fi aceea ce ești, și trāesce numai pentru mine. De multe ori pentru unū cavalerū renumitū prețuesce mai multū gloria, decâtū amorulū.”

„Din partea acēsta n'ai să te temi,” replică vioiū Aben-Hamet.

Și cum m'ai iubi atunci, dacă ai fi unū Abencerrage?” întrebă Blanca.

„Te-ași iubi mai multū decâtū gloria, mai multū decâtū onōrea!” rēspunse elu. În decursulū preumblării celorū doi tineri, sōrele apuse. Ei percurseră întrēgă Alhambra. Câte amintiri nu eraū legate aci de Aben-Hamet! Aci înșpiră Sultana aborulū aromatorū aprinse la peciōrele ei. Colo în odaia separată se împodobia ea cu întregū ornāmēntulū femeescū alū Orientului, și acum Blanca, fata iubită, eră aceea, care esplică tôte aceste detaiuri frumosului june, pre care îl iubiă cu tōtă ardōrea.

Luna rēsări. Ea împrăștiă lumina sa preste sanctuarele părășite și preste suburbiile Alhambrei. Raçele ei desemnau pre verdēțā, pre pāreții salelorū, pre arcurile coridōrelorū încrucișate umbrele mișcătoare ale apeii săritore și ale arborilorū clătinați ușorū de vētū. Privighetōrea își cāntă pre unū cipresū melodia sa, și echoulū îi repetă plāngerea. Aben-Hamet scrise la lumina unei nunele Blancei pre marmura salei numite „a celorū douășpredece surori”, și încă cu litere arabice pentru ca călătorulū să mai afle în acestū palatū alū secretelorū încă unulū nou.

„Maurule!” dise Blanca, „noi jucămū unū jocū îngrozitorū. Să părăsimū acestū locū. Eū am luatū o hotărfire

firmă, și tu ai să alegi. Dacă tu rămâi Musulman, atunci eu îsă iubita ta fără de ceva sperare; dacă te vei face creștin, atunci voi fi consorta ta fericită."

Aben-Hamet răspunde: "Dacă tu rămâi creștină, eu sunt nemângăiatul tău sclav; dacă te vei face mahomedană, eu voi fi mândrul tău consoțu."

Tinerii părăsiră palatul.

Editor și redactor răspundător:
Dr. Vasiliu Hossu.

Nr. 3043—1891.

(14) 3—3

Escriere de concurs.

I.

Până în 14 Septembrie st. n. inclusive a. c. se scrie concurs la 9 stipendii din *Fundățiunea fericitului Dr. Simeon Ramonțai* și anume: la 2 stipendii de câte 315 fl., 4 de câte 84 fl. și 3 de câte 63 fl. v. a.

La aceste stipendii pot concurer:

a) numai tineri studenți miseri, cari sunt născuți în Transilvania și sunt Români de naționalitate;

b) cari pre lângă purtare morală bună au din studii calculi de *eminentă*;

c) dintre concurenți voru ave preferință, în înțelesul testamentului, caeteris paribus cel de origine nobil și consăngen piul Fundator;

d) dela concurenți se recere, să alătore la cererile concursuale *testimoniu școlastic în copie autentică și nu în original*, carte de botez, *testimoniu medical*, atestat de paupertate, care să fie subscris de antistia comunală politică și de parochială concernente și întărit cu sigilul parochial, precum și cu subscrierea oficiului pretorială respective a magistratului concernente;

e) concurenții să numescă *espresu institutului*, la care și unde voru să continue studiile academice ori gimnasiale pre anul viitor 1891/2.

Cererile concursuale, cari nu voru fi ajustate în modul indigitat, ori până la terminul prefiptu nu se voru așterne la Consistorul subsemnat, nu se voru luă în considerațiune.

Blași, în 11 August 1891.

II.

Pentru 1 stipendi de 60 fl. din *Fundățiunea fericitului Petru Maior* se scrie concurs până în 14 Septembrie st. n. inclusive a. c.

Doritorii de a obține acestu stipendi au de a-și instrui cererile lor concursuale conformu condițiilor espuse mai sus în escrierea de concurs pentru stipendiile romonțiane și a le subșterne subsemnatul Consistoru până la terminul prefiptu.

Blași, în 11 August 1891.

III.

Pentru 1 stipendi de 60 fl. din *Fundățiunea fericitului episcopu Ioan Bobu* se scrie concurs până în 14 Septembrie st. n. inclusive a. c.

Doritorii de a obține acestu stipendi au de a-și instrui cererile lor concursuale conformu condițiilor espuse mai sus în escrierea de concurs pentru stipendiile Romonțiane și pre acele a-le așterne subsemnatul Consistoru până la terminul prefiptu.

Blași, în 11 August 1891.

Consistorul archidieceșan de A.-Iulia și Făgăraș.

Nr. 3044—1891.

(15) 3—3

Escriere de concurs.

I.

Până în 14 Septembrie st. n. inclusive a. c. se scrie concurs la 7 stipendii din *Fundățiunea fericitului Archiepiscopu și Metropolitu Alesandru Sterca-Șuluțu*, și anume la 1 stipendi de 300 fl., la 2 de câte 200 fl., 2 de câte 100 fl. și 2 de câte 60 fl. v. a.

Doritorii de a obține vre-unul din stipendiile de mai sus, au să întrunesc următoarele condiții:

a) că sunt Români gr.-cat. miseri, născuți în Transilvania;

b) că pre lângă purtarea morală bună au din studii calculi de *eminentă*;

c) dintre concurenți voru ave preferință, cari voru pute dovedi, că sunt consăngen cu piul Fundator;

d) concurenții să producă și alătore la cererile lor: *testimoniu școlastic în copie autentică și nu în original*, atestat de consăngenitate, — dacă sunt consăngen cu Fundatorul, — carte de botez, *testimoniu medical*, atestat de paupertate, și să numescă *espresu institutului*, la care și unde voru să continue studiile academice ori gimnasiale pre anul 1891/2.

Cererile astu-fel ajustate să le așternă la subsemnatul Consistoru până la terminul prefiptu.

Blași, în 11 August 1891.

II.

Până în 14 Septembrie st. n. inclusive, a. c. se scrie concurs la unu stipendi de 100 fl. din *Fundățiunea Tordaiană*.

Doritorii de a obține stipendiul acesta voru ave de a-și instrui suplicele conformu condițiilor indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane, și a-le așterne Consistorului subsemnat până la terminul prefiptu.

Blași, în 11 August 1891.

III.

Până în 14 Septembrie st. n. inclusive, a. c. se scrie concurs pentru unu stipendi de 60 fl. din *Fundățiunea fericitului Canonicu Constantin Alutanu*.

Doritorii de a obține acestu stipendi voru ave de a-și instrui suplicele concursuale conformu condițiilor indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane și a-le așterne Consistorului subsemnat până la terminul prefiptu.

Blași, în 11 August 1891.

IV.

Pentru două stipendii de câte 22 fl. 50 cr. din *Fundățiunea fericitului Canonicu Ioan Chirilă* se scrie concurs până în 14 Septembrie st. n. inclusive a. c.

Doritorii de a obține vre-unul din stipendiile de mai sus, voru ave de a-și instrui suplicele conformu condițiilor indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane, și a-le așterne Consistorului subsemnat până la terminul prefiptu.

Blași, în 11 August 1891.

Consistorul archidieceșan de A.-Iulia și Făgăraș.

JOSIFU GAVORA (1) 19—30

distinsu cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelent și gustu bun la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vașului Nr. 17

Recomandă cu prefuri de cele mai convenabile și în esecutare cât se pôte mai frumoșă obiecte de lipsă

pentru ajustarea bisericelor, și anume:

Felone preoțesci și stichare diaconesci

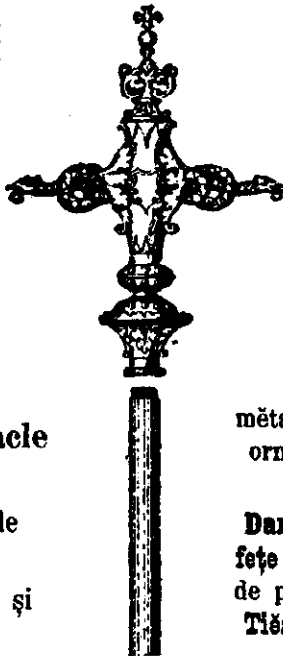
Flamure pentru biserici și reuniuni.

Flamure pentru reuniuni de pompieri, de școlari, reuniuni bisericesci, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire,

luminarie de parete

și de altariu, și candel.

Primesc și eștuiesc ieftinu repararea vestmintelor bisericesci, intrargintarea și intraurirea de potire, racle, candel și luminarie de altariu.

Mare asortimentu de brodării de aur, de argint și de mētasă, precum și de ornaturi bisericesci brodate

Dantele bisericesci, fețe de altariu, cruci de parete și de scōlă. Tēsēturi bisericesci, damasturi etc.

Acurățateea mea o potu dovedi cu sute de epistole recunoscătore.

Carturi de prefuri și preliminar de spese trimittă la cerere franco.

Fundat în an.
1858.

FRANCISCU WALSER

Liferant de curte
alt Alțetel Sale
Imp. și reg. Archiducele Josifu.

proprietariul primei fabrici ungare de mașine și recnisite de pompieri, turnatori de clopote și metalu

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

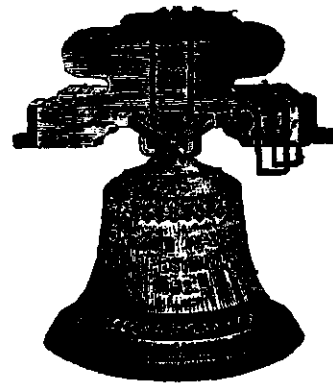
recomandă atențiunei preonoratiilor domni preoti

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

în care se fabrică atât grupuri cât și clopote singuratic:

cu scaune de fier patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferat dela intemeierea sa 1800 clopote mari de metalu, într'altel și celu dela metropolia din Bucuresci în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblătore scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă și pompe pentru fântani.

(2) 35—52

Preliminare de spese și Prefu-couranturi se trimittă la cerere gratuit și franco.

Distina în anul 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelent, progres și capacitate de concurență cu diploma cea mare de onore.